

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 16 kwietnia 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. orzekł, że W. S., K. S. (1) i K. S. (2) ponoszą solidarnie odpowiedzialność - jako spadkobiercy – za zobowiązania spadkodawcy, zmarłego w dniu 5 czerwca 2011 roku P. S., z tytułu nieopłaconych składek w łącznej kwocie 56.447,44 złotych, w tym na fundusz ubezpieczeń społecznych, ubezpieczenie zdrowotne, fundusz pracy i fundusz gwarantowanych świadczeń pieniężnych.

(decyzje - akta ZUS)

Od powyższych decyzji odwołanie złożyli wszyscy spadkobiercy P. S.. Kwestionowali brak ustalenia przez organ rentowy zakresu odpowiedzialności za długi składkowe spadkodawcy w sytuacji, gdy przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

W toku postępowania wnosili o ustalenie, że nie ponoszą w ogóle odpowiedzialności za długi zmarłego.

Sąd połączył sprawy do wspólnego rozpoznania.

Akta spraw połączonych: VIII U 2128/12, VIII U 2127/12

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie.

Odpowiedzi na odwołania w aktach poszczególnych spraw

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny

P. S. był mężem K. S. (1) oraz synem K. i W. S.. Prowadził on działalność gospodarczą i był zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne.

W dniu 5 czerwca 2011 roku P. S. zmarł. Ponieważ nie wywiązywał się z obowiązku opłacania składek, w dniu jego śmierci istniało zadłużenie:

1. na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres listopad 2009 – maj 2011 w kwocie 40.314,15 zł, w tym należność główna – 34.876,45 zł, odsetki za zwłokę liczone na dzień zgonu – 3814 zł, koszty upomnienia- 140,80 zł, koszty egzekucyjne – 1482,90 zł,
2. na ubezpieczenie zdrowotne za okres listopad 2009 – czerwiec 2011 w kwocie 12.479,63 zł w tym należność główna – 10.801,33 zł, odsetki za zwłokę liczone na dzień śmierci -1080 zł, koszty upomnienia – 149,60 zł i koszty egzekucyjne – 448,70 zł,
3. na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres listopad 2009 – maj 2011 roku w kwocie 3653,66 zł w tym należność główna – 3041,16 zł, odsetki za zwłokę liczone na dzień zgonu – 303 zł, koszty upomnienia – 158,40 zł i koszty egzekucyjne – 151,10 złotych.

Okoliczności bezsporne

Spadek po zmarłym P. S. nabyli na mocy ustawy z ograniczeniem odpowiedzialności za długi spadkowe: ojciec, W. S. w udziale wynoszącym 1/4 części spadku, matka, K. S. (2) w udziale wynoszącym 1/4 części spadku i wdowa, K. S. (1) w udziale wynoszącym 1/2 części spadku.

Na powyższą okoliczność sporządzony został u notariusza akt poświadczenia dziedziczenia w dniu 16 listopada 2011 roku.

Akt notarialny k 36 – 39 akt ZUS

Do Urzędu Skarbowego w Ł. zostało złożone zgłoszenie, według którego przedmiotem spadku był udział wynoszący 1/2 części zabudowanego gospodarstwa rolnego o powierzchni 2,0003 ha wraz z domem mieszkalnym o powierzchni 344,2 m² położonego we wsi Z. oraz 1/2 część przyczepy o nr rej (...), rok produkcji 2009. Deklarowana przez spadkobierców łączna wartość udziału wchodzącego w skład masy spadkowej to 202.000 złotych.

Nie został sporządzony spis inwentarza.

Pismo z Urzędu Skarbowego k 29 akt ZUS

Powyzsza nieruchomość została podarowana K. i P. S. w dniu 30 czerwca 2008 roku, na mocy darowizny przez rodziców K. S. (1), małżonków B..

W piśmie z dnia 31 maja 2011 roku darczyńcy odwołali darowiznę z powodu rażącej niewdzięczności zięcia, czyli zmarłego P. S.. W święta wielkanocne doszło do awantury pomiędzy H. B. a zmarłym P. S., po której B. zdecydowali, że cofną darowiznę.

K. S. (1) osobiście przyjęła pismo – oświadczenie o cofnięciu darowizny w dniu 1 czerwca 2011 roku i oświadczyła u notariusza, że poinformowała małżonka, P. S. o treści tego pisma.

W dniu 26 kwietnia 2012 roku została zawarta umowa przeniesienia własności nieruchomości w wyniku odwołania darowizny. K. S. (1), K. S. (2) i W. S. w wykonaniu zobowiązania wynikającego z odwołanej darowizny przenieśli na rzecz małżonków B. prawo własności odpowiednich części nieruchomości. Wartość przedmiotu umowy określono na kwotę 268.000 złotych, zaś kwotę nakładów poczynionych na nieruchomość przez K. S. (1) określono na 80.000 złotych.

Akt notarialny k 25 – 28, odpis pisma- oświadczenia darczyńców k 113, zeznania świadka H. B. k 145 odw, świadka D. B. k 146 odw, świadka K. B. k 147, świadka J. B. k 156 odw, świadka E. B. k 165 odw, przesłuchanie K. S. (2) k w zw zk 166 odw

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Łowiczu ustalił wartość czystego spadku w piśmie z dnia 21 czerwca 2012 roku. Ustalono, że aktywa spadku wynoszą 1900 złotych, pasywa spadku wynoszą 268.482,18 złotych, zaś wartość czystego spadku jest ujemna, bowiem wynosi kwotę: -266.582,18 złotych.

Przy ustalaniu powyższych wartości nie była brana pod uwagę nieruchomość.

Dokument k 54

W dniu 6 września 2017 roku Sąd Rejonowy w Łowiczu wydał postanowienie o uzupełnieniu spisu inwentarza.

Komornik Sądowy dokonał ponownie ustalenia wartości czystego spadku. Aktywa spadku w postaci ruchomości ustalono na kwotę 1900 zł, aktywa spadku w postaci nieruchomości ustalono na kwotę 185.000 zł, co łącznie dało 186.900 złotych.

Pasywa spadku ustalono na kwotę 268.482,18 złotych.

Wartość czystego spadku ustalono na kwotę ujemną: -81.582,18 złotych.

Postanowienie k 280, pismo k 293-294

Sąd pominął dowody dotyczące stanu zdrowia oraz okoliczności zgonu P. S., bowiem w tej sprawie nie miały znaczenia. Pominięte zostały także zeznania komornika M. C., bowiem nie wnoszą one nic istotnego do sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje

Odwołania są częściowo uzasadnione.

Przedmiotem sporu w sprawie było ustalenie, czy wnioskodawcy ponoszą odpowiedzialność za zaległości składkowe zmarłego i w jakim zakresie.

Zgodnie z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio min. art. 97 § 1, art. 98 § 1 i 2 pkt 1,2 ,5 i 7, art. 100, art.101 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku ordynacja podatkowa.

W myśl art.98 § 1 i 2 pkt 1,2 ,5 i 7 powyższej ustawy, do odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania podatkowe (składkowe) spadkodawcy stosuje się przepisy kodeksu cywilnego o przyjęciu i odrzuceniu spadku oraz o odpowiedzialności za długi spadkowe. Przepis art. 98 § 1 ustawy stosuje się również do odpowiedzialności spadkobierców za zaległości podatkowe (składkowe) i odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych spadkodawcy.

Wobec powyższego, organ rentowy przy ustalaniu odpowiedzialności spadkobierców za zaległe zobowiązania składkowe spadkodawcy, zobowiązany jest wziąć pod uwagę art. 1012 KC. Zgodnie z jego treścią, spadkobierca może bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić. W razie przyjęcia spadku z ograniczeniem odpowiedzialności, co miało miejsce w niniejszej sprawie, spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność tylko do stanu ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. Ograniczenie odpowiedzialności do masy czynnej spadku dotyczy wszelkich długów spadkowych.

W sytuacji, gdy spadkobierca nabywa spadek z dobrodziejstwem inwentarza, a jest możliwość, że istnieją inne długi, poza tymi, stwierdzonymi w decyzji, organ administracyjny nie powinien zobowiązywać do wpłaty całej kwoty stanowiącej wartość czynnego spadku, jeżeli nawet została ona ustalona, lecz poprzestać na orzeczeniu o zakresie odpowiedzialności spadkobiercy za zobowiązania spadkodawcy. Ustalenie, czy istnieje spadek (majątek), pozwalający na zaspokojenie przypadającej od dłużnika należności – należy do postępowania egzekucyjnego.

Zawarcie zastrzeżenia w rozstrzygnięciu decyzji o ograniczeniu odpowiedzialności spadkobiercy, który powołuje się na przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza jest, zdaniem Sądu konieczne. Nie wystarczy bowiem, że organ rentowy powoła się w uzasadnieniu decyzji na to ograniczenie. Istotne jest to o tyle, że organ egzekucyjny jest związany treścią decyzji.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżone decyzje nie były prawidłowo skonstruowane, bowiem nie wskazywały zakresu odpowiedzialności spadkobierców, wynikającego z przepisów prawa materialnego, w tym z art.1031 Kc.

Wbrew stanowisku organu rentowego, nie było jakichkolwiek podstaw do badania w niniejszym postępowaniu, czy czynność prawna w postaci odwołania darowizny była pozorna.

Jeszcze raz należy z całą mocą podkreślić, że do Sądu nie należało badanie wartości stanu czynnego spadku, lecz ustalenie, czy wnioskodawcy ponoszą odpowiedzialność za długi składkowe zmarłego i w jakim zakresie.

Jak wykazało postępowanie dowodowe, nie ma podstaw do kwestionowania tej odpowiedzialności bowiem wnioskodawcy są spadkobiercami zmarłego, P. S., ale organ rentowy w zaskarżonych decyzjach nie wskazał zakresu tej odpowiedzialności, wynikającego z przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Wobec powyższego Sąd zmienił zaskarżone decyzje w części, zaś w pozostałym zakresie odwołania oddalił.

Mając na uwadze charakter sprawy oraz to, że w zasadniczej części żądania wnioskodawców zostały uwzględnione (treść odwołań zarzucała brak ustalenia zakresu odpowiedzialności za długi składkowe spadkodawcy), Sąd nie obciążył ich kosztami zastępstwa procesowego od oddalonej części odwołania, mając na uwadze treść art. 102 kpc.

Sąd nie stracił z pola widzenia tego, że sprawa dotyczyła bardzo wrażliwych dla wnioskodawców kwestii. Wprawdzie K. S. (1) początkowo brała udział w postępowaniu, jednak w pewnym momencie przestała odbierać wezwania i nie była przesłuchana w charakterze strony, nie mniej sprawa dotyczyła osoby zmarłej, bliskiej wnioskodawcom, która pozostawiła po sobie długi i zobowiązania, na które to wnioskodawcy nie byli przygotowani.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu orzeczono w myśl § 2 ust.3 oraz § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm), bowiem sprawa została wszczęta po rządami tego rozporządzenia (180 zł + 23% vat). Sąd przyznał jedną stawkę bowiem wnioskodawcy byli odpowiedzialni solidarnie.